

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

ČESKÁ
ŠKOLNÍ
INSPEKCE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

poskytla teorie sebeurčení (Ryan & Deci, 2000). Tato teorie říká, že vývoj jedinců je optimální tehdy, když se sebeurčují. V takové situaci si osvojují hodnoty a cíle, které jsou v souladu s jejich kulturou, nicméně jsou stále dostatečně způsobilí a sebevědomí na to, aby dokázali rozhodovat o svém vlastním jednání. Sebeurčující se čtenář je vnitřně motivovaný, což vyplývá ze skutečnosti, že má ke čtení své vlastní důvody a přikládá mu svůj vlastní význam. Má obecně mnoho zájmů a důvodů pro čtení a ztotožňuje se s oblíbenými tématy či autory. Sebeurčujícího čtenáře motivují ke čtení jeho vlastní hodnoty, přesvědčení a cíle, které mu umožňují sledovat vzdělávací, pracovní, osobní i společenské záměry a činnosti.

Definice a měření čtenářské angažovanosti jedince v šetření PISA

Definice čtenářské angažovanosti jedince v koncepci šetření PISA 2009 zní:

Čtenářská angažovanost jedince vychází z motivačních složek a behaviorálních charakteristik čtení u žáků.

Do významných konstruktů čtenářské angažovanosti jedinců v empirické literatuře je zahrnut zájem, vnímaná autonomie a společenské interakce. Behaviorální charakteristiky se pak skládají z množství a rozsahu čtenářských aktivit.

Současný výzkum ukazuje, že angažovaní čtenáři oplývají dobře formulovanými zájmy a oblíbenými tématy či druhy materiálů ke čtení (zájem), mají rádi své čtení pod kontrolou a sami iniciují čtenářské aktivity (autonomie), využívají sociálních sítí, s pomocí kterých si rozšiřují své kompetence a sdílejí své vědomosti a zkušenosti (společenské dispozice), a čtou často a hodně (chování).

V šetření PISA 2009 jsou tyto čtyři charakteristiky (každá z nich všeobecně interpretovaná) operacionalizovány jako:

- zájem o čtení – dispozice ke čtení literatury a textů s informacemi pro potěšení a uspokojení své zvědavosti
- vnímaná autonomie – vnímaná kontrola a řízení svých čtenářských aktivit, výběru a chování
- společenské interakce – společenské účely čtení a kompetence potřebné pro interakci
- čtenářské praktiky – behaviorální angažovanost, která vychází z množství a druhů čtenářských aktivit

Čtenářské praktiky jsou přesněji definovány jako *čtenářem uvedená četnost účasti ve čtenářských aktivitách s různým obsahem a v různých médiích*. Je důležité vzít na vědomí, že čtenáři mohou přijít do styku s různými druhy textů a různými způsoby se jimi zabývat. Mohou číst za účelem získání vědomostí či informací, pro literární zážitek, aby splnili konkrétní úkol, jako např. získali nějakou informaci, nebo za účelem společenské komunikace. Ačkoliv se tyto zkušenosti nutně vzájemně nevyklučují, mohou zachytit reálné rozdíly ve způsobu, jakým budou asi žáci reagovat na konkrétní text, a v tom, zda přijdou do styku s tištěnými nebo elektronickými texty. Např. jen velmi málo lidí by se přihlásilo k tomu, že se „sklání nad“ laptopem, aby si přečetli beletrii – pro tento druh čtení se mnohem větší oblibě těší tištěné materiály. Na druhou stranu mnoho lidí uvádí, že používá počítačovou technologii ke společenským účelům. Velkou důležitost přikládají zejména e-mailové komunikaci, komunikaci pomocí textových zpráv, diskuzním místnostem, individuální a hromadné korespondenci, blogům a vývěskám místní komunity. Elektronické texty se patrně do značné míry používají pro společenské účely.

Na nejnižší úrovni čtenářské angažovanosti, jak je definována v PISA, stráví žáci jen málo času čtením pro vlastní potěšení či z vlastního zájmu, čtou pouze úzce vymezené druhy textů a jsou málo motivováni k tomu, aby četli, ať již samostatně, nebo ve společenském kontextu.